

Пландар мен карталардың шартты белгілері

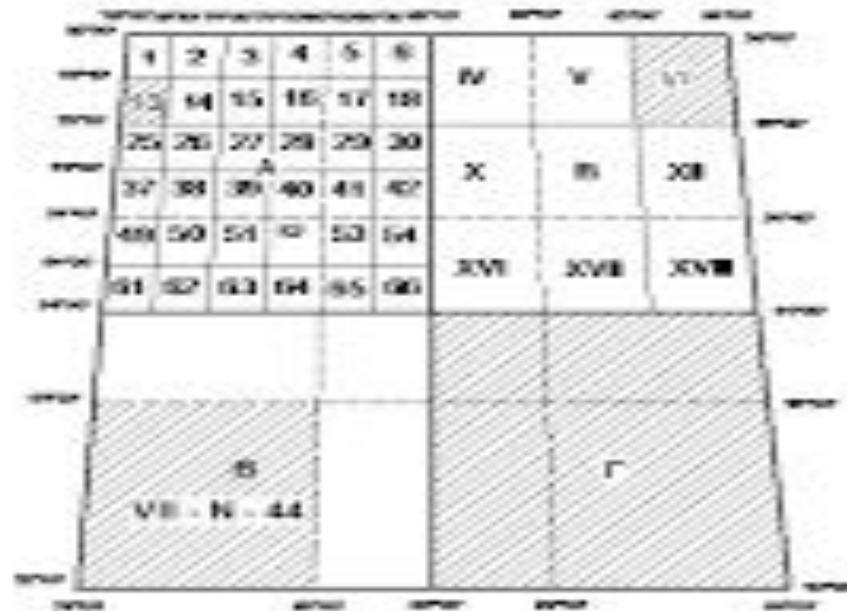
Дайындаған: Абылхаева А. А
Тексерген: Кауметова Д. С.

СХЕМА 2

Иллюстрация листов топографических карт масштаба 1 : 500 000 - 1 : 100 000

Масштаб карты	Число листов в одном листе карты 1 : 1 000 000	Иллюстрация листа	Размер рамки	
			по ширине	по длине
1 : 500 000	4	N - 44 - T	2°	3°
1 : 300 000	6	NB - 44 - 64	1 20'	2°
1 : 200 000	24	N - 44 - 14	40'	1°
1 : 100 000	144	N - 44 - 52	20'	30'

N - 44

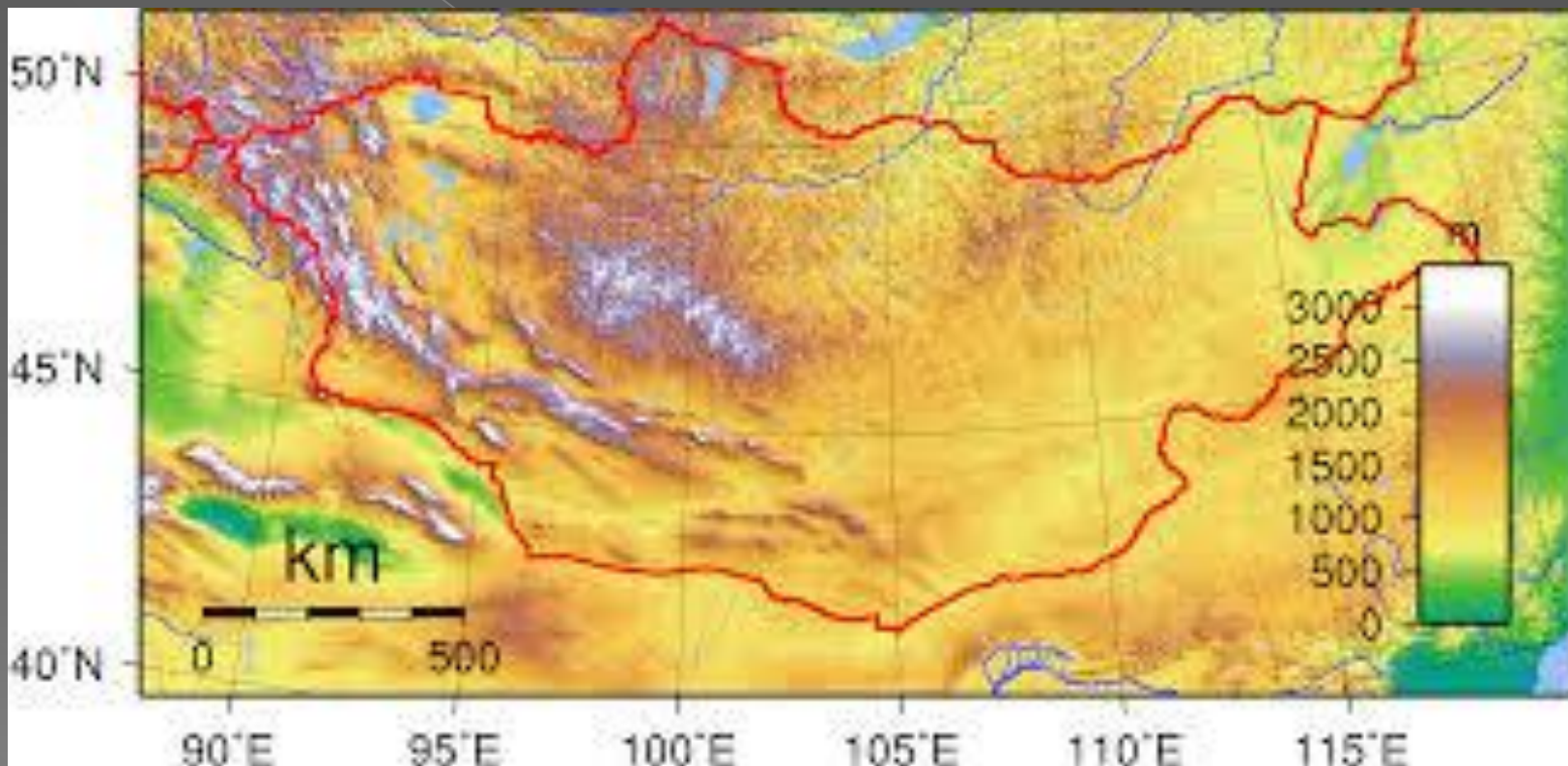
Лист карты масштаба 1 : 1 000 000 служит основой иллюстрация листов карт масштаба 1 : 500 000, 1 : 300 000, 1 : 200 000 и 1 : 100 000.

- **Пландар мен карталардың шартты белгілері.** Жер бетін планға, картаға түсіру күрделі жұмыс, ол өте аса дәлдікті қажет етеді және дәл аспаптарды пайдаланып, маман- [геодезистер](#), [маркшейдерлер](#) жасайды. План мен картаның мазмұны толық, түсінікті және көрнекті болуы үшін пішіні, түрі мүмкіндігінше жердегі заттарды бейнелейтін белгілер қолданылады. Топографиялық картадағы шартты белгілер: карталарды түрлі- түсті безендіруден, түсіндірме жазулардан, цифрлы белгілерден тұратын бір тұтас жүйеден тұрады. [Шартты белгілер](#) мен олардың түстері жердің әртүрлі объектілері, тектік түрлерін көрнектендіре түседі. Ал, түсіндірме жазбалар мен цифрлық белгілеулер шартты белгілерде кескінделетін объектілердің және ерекшеліктері туралы мәліметгермен толықтырылады. Карталар мен пландардағы шартты белгілер [масштабты](#) (контурлық), сызықтық, масштабтан тыс және түсіндірме шартты белгілерге бөлінеді .

	Найзағайлар		Сіркіреген жауын		
	Тропикалық циклон		Жаңбыр		
	Қатты ағымды жетпіс		Қар		
	Орташа турбуленттік		Нөсер		Бұршақ
	Қатты турбуленттік		Ақ жұмылмал жауу боран		
	Таулы толқындар		Қатты қарады немесе шаңды қаранғылық		
	Өуе кемесінің орташа мұздануы		Ақ жауынды құмыра немесе шаңды боран		
	Өуе кемесінің қатты мұздануы		Ақ жұмылмал тұнсақ		
	Ақ жұмылмал тұман		Ақ жұмылмал мұнар		
	Атмосферадағы радиоактивті заттар **		Ақ жауынды мұнар		
	Жаппар таудың алытуы ***		Қататын жұмылмал шаңшым ****		
	Таулар алыбық		Көрснетін күлдің бұлтты		

- Контурлық белгілер орманның, шабындықтың және олардың көлемін де білуге мүмкіндік береді. Объектілердің контурлары нүктелік пунктирлермен немесе жіңішке тұтас сызықпен жер бетінің белдерін және шын мәніндегі сұлбаға ұқсастығын сақтай отырып белгіленеді. Бейнелейтін заттардың көлемі кішкентай болып, оны масштаб арқылы көрсету мүмкін болса, ондай заттар масштабтан тыс шартты белгілермен көрсетіледі. Мәселен, жаңа өскен ағаштар, құдықтар, километр бағаналары, т.б. заттардың мөлшері көрсетілмей тұрған орындары белгіленеді, яғни масштабтан тыс шартты белгілер тиісті объектінің сыртқы түрін еске салатын геометриялық фигуралар. Өзендер, каналдар, жолдар, т.б. сызықтық объектілер де масштабтан тыс шартты белгілермен кескінделеді. Олар объекті осін оның табиғи орнына сәйкес береді, ал олардың ені біршама ұлғайтылып көрсетіледі. Контурлық және масштабтан тыс белгілерді толықтыратын және оларды түсіндіретін белгілерді түсіндіргіш шартты белгілер дейді. Мәселен, өзендердің ағын жылдамдығы, көпірдің ұзындығы мен көтерімділігі, геодезиялық пункттердің, ормандағы ағаштардың жанында жазылған сандар, т.б. түсіндіргіш белгілеріне жатады. Елді-мекендердің, өзен-көлдердің, таулардың, т.б. аттары толық жазылады. Қысқартышған жазулар объектілердің маңызын немесе қасиетін түсіндіреді. Мысалы: вкз-[ВОКЗАЛ](#); ск-с[КВАЖИНА](#); қ-[ҚУДЫҚ](#) деген мағынаны береді. Топографиялық карталардағы түрлі-түсті бояулардың түсі кескінделетін объектілердің шын өзіне сәйкес болып келеді; мәселен: ормандар-жасыл; су-көк, жер бедері-қоңыр, темір жолдар, өнеркәсіптік, шаруашылық және әлеуметтік-мәдениет объектілері-қара бояулармен боялады.

Топографиялық карта

Масштабтар

- Масштаб әрбір план мен карта бетінің рамкасының оңтүстік қабырғасының астында сандық (сандық масштаб) және графикалық (сызықтық масштаб) түрде көрсетіледі. Сандық масштабты біле отырып, картада жердегі өлшенген кесіндінің ұзындығын, керісінше картадағы ара қашықтықты өлшеп, оның жердегі шамасын табуға болады. Мысалы, егер жердегі горизонталь ара қашықтығы 145,3 м-ге тең (яғни, 1 см 10 м-ге тең) кесіндінің масштабы 1 : 1000, пландағы ұзындығы $145,3 : 10 = 14,53$ см. Егер картадағы кесіндінің ұзындығы 9,13 см, ал картаның масштабы 1 : 10000 (яғни 1 см — 100 м) болса, онда жердегі сызықтың горизонталь ара қашықтығы $9,13 \cdot 100 = 913$ м болады.

Планның масштабпен берілуі

Назарларыңызға рахмет!

